Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 205. Sâmbătă în 16 (28) Septembre.

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Tacsa de inserțiuni:** 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.
Toate abonamentele și tacsele se plătesc în Timișoara.

Redactor responsabil: **Adrian P. Deseanu.**

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41
Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

De unde agrațiarea?

Timișoara, 28 Septembre n.

De și aproape banală, revenim la aceasta întrebare, căci ea nici până astăḑi nu e clarificată. Agrațiarea e un drept esclusiv majestatic. Prin urmare în ultima analisă actul de grație esercitat față de bărbații nostri condamnați în procesul »Memorandului« numai Majestatea Sa Monarchul l'a putut face. Dar' oare de unde a provenit primul impuls, cine a făcut Majestăței Sale propunerea primă? A făcut'o oare guvernul actual de bună voie ori i-s'a impus lui? Aceasta e întrebarea.

Rėspunsurile ce s'au dat au fost foarte diferite. Părerea mai mult acceptată, mai mult accentuată a fost, că regele Carol al României ar fi făcut'o aceasta la convenirea din Ischl. O părere aceasta, care a fost accentuată și primită și de foi unguresti, (ca »Hazánk)«, ear' în România e luată ca sigură. Doar' studenții români întruniți în congres la Câmpulung au și mulțămit regelui pentru aceasta printr'o telegramă.*)

Ungurii însė se luptă din toate puterile contra acestei păreri, și toată presa s'a pus în mișcare sė o combată.

S'a ridicat chiar pionerul *Ováry* și a scris în »*Perseveranza*« și »*Opinione*« din Roma articoli fulminanți contra acestei păreri, protestând cu vie indignațiune contra acestei »tactice« a presei române de a presentá grațiarea ca o condițiune pentru alipirea României la tripla-alianță.

Am cetit și alte păreri. »*Kronstädter Zeitung*« organul sașilor verḑi susțineá deunăḑi ca sigur, că agrațiarea s'a făcut la întrevenirea împěratului *Wilhem* al Germaniei.

Ori de unde ar fi provenit de altcum primul impuls, guvernul actual — de bună voie, ori la un semn de sus, — a făcut propunerea și a luat pentru ea responsabilitatea înaintea parlamentului din Pesta. Aceasta însė a făcut'o nu de dragul nostru, ci pentru binele lor. De o parte și-au sters pata, care ori-cum nu se puteá spălá înaintea lumei. De altă parte guvernul a vrut sė-și asigure în preajma sėrbărei milenare mai multă liniște, un fel de armistițiu. De acest succes (?) se și bucură deja ungurii. »P. Napló« de eri, aprețiind situația acum la începutul activității în parlament și reprivind asupra luptelor făcute ḑice:

> Aceasta concepțiune (adecă planul guvernului) nisuește, ca după lupta decursă partidele sė se odihnească puțin, și serbarea milenară sė nu afle Ungaria în svėrcoliri. Astfeliu am contemplat noi procsimul viitoriu — continuă „P. N.“ — și în contemplarea aceasta ne-au întărit a c t u l d e g r a ț i e al Coroanei față de agitatorii valachi, care act din p a r t e a e l e m e n t e l o r n a ț i o n a l i t ă ț i l o r p a r e c ă ne și a s i g u r ă deja a r m i s t i ț i u l — și declarațiunile din Clușiu ale regelui, cari a d m o n i a z ă toate direcțiunile turbulente.

Adecă s'a contemplat o pace, dar' o pace, care numai pentru ei e favorabilă.

Dacă vrea guvernul, ca pacea asta sė fie sigură, sė fie dreaptă, dacă vrea sė-i credem că el a inițiat agrațiarea, că el a *putut'o* inițiá voind sincer sė inaugureze o altă direcțiune — atunci trebue sė facă lucrul pe *deplin*, sė agrațieze pe toți condamnații politici. Atunci când vom vedè (în scurt) eliberați pe toți cei ce au căḑut victime persecuțiunilor guvernului, atunci când (în scurt) vom revedè în mijlocul nostru pe Dr. V. *Branisce*, atunci vom crede, că guvernul a inițiat proprio motu agrațiarea.

Atunci . . . —

*) Eată, după foile unguresti, tecstul acestei telegrame: „Inima ni-e plină de bucurie și fericire auḑind știrea eliberării din temniță a celor mai iubiți apostoli ai libertății și culturii naționale. Suntem convinși, că acest act important, pe care avem a'l mulțămí iubirei de pace și acelui patriotism al Majestății Voastre, despre care până acum atâtea doveḑi ați dat, că acest act e numai începutul acelei satisfacții, care s'a dat românimei din Ungaria și Transilvania, care-și caută drepturile sale. Suntem convinsi, că aceasta satisfacție va urmá în curênd. Pentru aceea permiteți Majestate, ca dimpreună cu mulțămita noastră sinceră sė depunem și omagiul nostru la treptele tronului vostru“.

Instrucțiune

cu privire la procedura ce vor avè a urmá organele, respective preoții și poporul dreptcredincios al bisericei gr. or. române din provincia noastră metropolitană față de reformele noue politice-bisericești.

(Continuare.)

III.

Relativ la matricule.

13. Referitoriu la articlul de lege XXXIII din 1894 despre matriculele civile, se observă că de și la 29 Septembre anul curent vor întrá și acelea în vieață, — totuși congresul nostru național bisericesc a dispus, ca fără privire la aceasta, biserica noastră sė continue a purtá și în viitoriu, ca și până acuma, matriculele sale bisericesti, înducênd în acelea, toate casurile de botez (naștere), de cununie și de moarte.

14. Taina sântului botez la pruncii nou născuți se poate sėvêrși ca și până acuma, îndată după naștere, adecă, și înainte de a sė fi înmatriculat la oficiantul civil. Tot asemenea și înducerea în matricula botezaților. Preoții vor stărui, ca pre cât se poate, pruncii nou născuți sė se și boteze, până în 7 ḑile de la naștere, pentru că la însinuare sė fie deja botezați, lăsând cu totul ori măcar amânênd pe mai târḑiu ospețele usuate la botez.

Totodată sė și îndrume pe părinții și nașii pruncului sė însinue nașterea lui negreșit până în 7 ḑile de la naștere computate, oficiantului civil, căci la din contră vor fi greu pedepsiți.

De cumva din careva cause, pruncii nu s'ar putè botezá în restimpul de 7 ḑile, până când vor fi a se insinuá la oficiantul civil, atunci părinții sė stărue, ca oficiantul civil numai acel nume sė'l înscrie în registrul sau matricula civilă, pe care îl vor fi ales părinții, în conțelegere cu preotul, îngrijind, ca acel nume sė se inducă neschimbat și în matricula civilă.

Numele sė fie dintrė cele usuate în vieața noastră bisericească.

15. După ce legea dispune, că pruncii nu pot purtá alt nume de cât numai acela, care s'a indus în registrul civil, și după ce de altă parte numai singuri părinții au dreptul a dá pruncilor lor numele ce'l voiesc, atât la botez cât și la înregistrarea ce o face funcționariul civil; așa și preoții sunt datori a îngrijí, că același nume ce'l va primí pruncul în botez sė se inducă neschimbat și în registrul de la funcționariul civil.

Foișoara „Dreptății:“

O comedia în Palais-Royal.

Schiță de
Felix Lilla.

(Continuare.)

Pre când se întêmplau aceste, Preville se deprindeá a casă înaintea oglinḑii în imitarea lui Rousseau. Erá un artist genial, un mimic fără părechiă. și așa lucrul nu-i causá greutăți mari. În ocupațiunea sa îl conturbá întrarea amicului sėu Mole, un alt actor de la teatrul francez.

— La draci, ce faci acolo Preville? — îl întrebá acesta uimit.

Preville — durere — erá cam puțin vorbăreț.

Pe lângă promisiunea tăcerei celei mai adânci îi împărtăși totul.

Mole se depărtă bine dispus și încă în aceeași seară pre lângă aceeași promisiune descoperì amicei sale, domnișoarei d'Oligny, că Preville va jucá în saloanele contesei rolul lui Rousseau.

Dșoara d'Oligni povestì apoi cu o oară mai târḑiu secretul prietinei sale Sofia Arnould.

Frumoasa Arnould seara o petrecù la baronul Holbach, unde la souper primì de vecin pe literatul Grimm, care vecinic vênà după noutăți picante pentru „Corespondence litteraire“.

În aceasta societate inimică filosofului fuseră făcute o mulțime de alusiuni la Rousseau. Sofia nu se putù reținè sė nu facă câteva observări, și urmarea fù, că întreaga societate află secretul. Grimm își scoase tăblița și făcù câteva notițe. Mâne aveá dînsul sė raporteze.

În ḑiua următoare, când își scriá rapoartele sale literare și vestiá la 20 și mai multe curți domnești atentatul plănuit asupra demnității lui Rousseau, întrà Diderot, care încă colaborá la același ḑiariu.

Bravul Diderot erá amicul cel mai sincer a lui Rousseau, ale cărui caprițíi le suferiá totdeauna cu răbdare.

Se revoltă la auḑul atentantului plănuit. Depărtându-se de la Grimm grăbì numai de cât în strada Platrière și încunoștință pe Rousseau despre intențiunea cavalerului de Liriac. Rousseau fù cuprins de mânie. Jură, că sub ori-ce împregiurări va cercetá serata contesei, ca sė demascheze pe netrebnicul Preville, ear' cavalerului de Liriac sė-i deie o învětătură strașnică.

III.

De-oarece prin limbuța domnișoarei Sofia cunoșteá planul întreg Parisul, ear' prin activitatea lui Grimm și străinătatea, în fine ajunse vestea și la contesa de Genlis.

Contesa, totodată și marpuisă de Sillery, atunci încă erá tineră și frumoasă și se bucurá din causa frumseței și a spiritului ei de cele mai mari favoruri la curte. Atunci încă nici prin vis nu-i treceá, că toate bogățiile din giuru-i vor dispărè odată ca din seniu și că ea însași străină va pribegí prin Europa. Dacă cineva i-ar fi descoperit viitorul ar fi rîs, cum rîdi despre închipuire fantastică. Cum i-ar fi putut venì în minte, că ea, tinera, frumoasa și bogata contesă, va ajunge odată în miserie mare și își va câștigá pânea de toate ḑilele prin vinderea de flori! Cine i-ar fi spus, că peste 28 ani va ajunge în Berlin de rîsul și batjocura unor ovreice tinere, aceluia de sigur i-ar fi rėspuns numai cu un zimbet necrutătoriu . . - .

Cunoșteá dar' și contesa mistificarea, a cărei jertfă erá sė fie, și își luase mėsurile. Intențiunea ei erá, sė lase lucrul sė se svoalte în pace, ear' la serată sė păcăliască și pe fictivul Rousseau și pe cavalerul de Liriac. Durere însė, contesă în bucuria ei, prevědênd deja învingerea sa, nu 'și putù ținè gurița și sub sigilul tăcerei celei mai mari își descoperì secretul ducesei de Orleans, și aceasta îl descoperì numai de cât soțului ei. Din întêmplare însė chiar ducele se prinsese cu cavalerul în suta amintită de

Insinuările se pot face şi în scris din partea părinţilor; ear' înscrisul îl poate face şî preotul, însĕ acela trebue sĕ fie subscris de tatăl pruncului.

De cumva funcţionariul civil n'ar înduce numele pruncului pre cum doresc părinţii, se poate reclamă în contra.

16. Cu privire la matricula cununaţilor se observă, că preoţii sunt îndatoraţi când vor cunună sĕ-şi întroducă pe cei cununaţi în matricule, totodată sĕ insiune în rubrica observărilor şî datul şi numĕrul adeverinţei primite de la oficiantul civil despre îndeplinirea actului civil premers cununiei bisericeşti.

17. La cununii micste are a se induce în matriculă şi învoiala, ce ar esistá în privinţa creşterii pruncilor, precum şî strămutările ce ar obvení în decursul timpului în religiunea pruncilor, adecă: trecerea de la una la altă religiune.

18. La înmormêntări nu obvine altă schimbare în usul de pănă acuma, de cât aceea, că preotul va putĕ serví serviciul funebru numai după ce oficiantul civil, ori în mod esceptional antistia comunală, va da licenţa de înmormêntare, când apoi va induce casul morţii şi în matriculă, ca şi pănă acum.

Dispoziţiuni generale.

19. Cu privire la matricule se mai boservă în general, că în sensul §-ilor 93 şi 84 din articlul de lege XXXIII din 1894, matriculele bisericeşti de cununie şi de morţi: purtate de preoţi pănă la 19 Septembre a. c. precum şi estrasele din acelea, se consideră de acte şi documente publice, şi preoţii purtători de matricule sunt nu numai îndreptăţiţi, dar' şi îndatoraţi a da părţilor estrase din acelea pe lângă tacsa usuată ca şi pănă acuma; căci preotul, care ar denegá aceasta, se va pedepsí aspru prin judecătoria r. competentă.

20. Estrasele oficiale, cerute de autorităţi, au a se dá fără tacsă; ear' cele în cause de căsătorii fără timbru, avênd a se înduce pre cele oficioase, deasupra: „în causa oficioasă fără timbru", ear' pre cele pentru căsătorii: „În causă de căsătorie liber de timbru."

Din şedinţa plenară a consistoriului metropolitan, ţinută în Sibiiu, la 25 August 1895.

Miron Romanul m. p., metropolit.
Leontin Simonescu m. p. secr. metrop.

Scrisori din Viena.

— De la corespondentul nostru particular. —

—, 26 Septembre n.

(Triumful antisemiţilor). Căderea liberalilor în colegiul al doilea la alegerile comunale a influinţat groaznic asupra întregului Israil. Dar' aici n'a învins numai antisemitismul, ci şî catolicismul şi naţionalismul german. A fost o coaliţiune a tuturor elementelor antiliberale. Astfeliu Dr. *Lueger* şi aderenţii lui au câştigat deja majoritatea absolută în consiliul comunal, ori şi cum ar reuşí alegerile din colegiul prim, cari se ţin chiar astădi. În colegiul acesta liberalii aveau până acum 40 de mandate. Dacă acum antisemiţii pe lângă cele 6 mandate, ce au avut, mai câştigă 8, atunci vor dispune de 2 terţialităţi (din 92 voturi), cari se recer la luarea de conclusiuni mai importante, şi atunci pot domní după voie în palatul cel pompos al primăriei. E curios însĕ, că liberalii nici acum n'au depus nădejdea, ca ei sĕ împedece ajungerea lui Lueger la putere. Aceasta însĕ nu mai geneazá pe antisemiţi nici de cum. Ei iubilează şi ţin serbări de bucurie, fără însĕ a negligá agitaţiunea şi propaganda.

(Combinaţii pentru viitoriu). Mai puternic iubilează clericalii, cari speră, că după căderea liberalismului în capitala şi residenţa imperială vor putĕ sĕ culeagă fructe şî în provincie. De altă parte mulţi se tem (unii aşteaptă) că contrastele dintrĕ *social creştini* şi *germanii naţionali* vor eşí mai curênd ori mai târdiu la iveală; ear' întrĕ *clericali* şi *antisemiţi* încă nu poate dură prietenia mult, căci Dr. L u e g e r a declarat, că el nu va predá şcolile clericalilor, va face numai şcoale separate pentru creştini, şi separate pentru ovrei.

(Prospecte). Cât pentru şansele lui *Lueger*, de a fí întărit de primariu, părerile sunt foarte diferite, pentru-că nime nu cunoaşte mai de aproape vederile şi intenţiunile contelui Badeni, ear' acesta de sigur încă îşi va face pendente hotărîrile sale de la o cunoaştere mai acurată a împregiurărilor şi poate şî de la ţinuta ce o va observá minoritatea liberală din consiliul comunal. E foarte probabil, că persoana viitoriului primariu nu va fi de tot indiferentă nici pentru monarchul şi el probabil că şi propunerea ministrului de interne o va cumpĕní cu atenţiune.

Întreagă Viena priveşte cu o deosĕbită încordare întêmplările ce se pregătesc pentru consiliul comunal. Mai sunt însĕ cari se leagănă în speranţa deşeartă, că lucrul nici n'ar ajunge pănă la o constituire şi o funcţionare regulată, ci că ar vení o nouă disolvare. Aşa de mare şi neaşteptată e schimbarea ce a urmat în dilele ultime, în cât unora nici acum nu vrea sĕ le între în cap. Faptele însĕ nu se pot nimicí cu speculaţiune, ear' învingerea antisemiţilor e un fapt, de care trĕbue sĕ se ţină seamă.

(Alegerile dietale din Galiţia.) E interesant cum au reuşit alegerile pentru dieta provincială din Galiţia, fiind-că emanciparea ţĕrănimei de către aristocraţia, care până erialaltăeri erá atotputernică, a făcut însĕmnate progrese. Deocamdată e drept, că mulţi dintre candidaţii burgesimei, cari şi-au pus candidatura fără voia comitetului electoral polon, au picat, une-ori cu minorităţi însĕmnate. În loc de cinci, vor şede acuşi unsprедece ţĕrani poloni în dieta provincială. Partidul conservativ deplânge acum perderea (la alegeri) prinţului Adam de *Sapieha*, a contelor *Stadnicky* şi *Rey*, a presidentului comitetului central electoral *Meczinsky*, a drului *Zoll*, rector al universităţii din *Cracovia*, membru al senatului şi al altor fosti deputaţi. De altă parte creatorul opositiunei rutene, care şi-a fost dimis la un compromis cu locoţiitoriul *Badeni* de şî s'a convertit earăşi, totuşi a fost părăsit de conaţionalii sĕi şi a picat la alegere. Aceeaşi soarte a avut-o şî ceialalţi deputaţi ruteni bĕtrâni (Alt-Ruthenen). Naţionalitatea ruteană, care mai 'nainte dispunea de 16 mandate, numai 14 şi-a putut conservá. Vechile plângeri, contra terorisărei la alegeri reapare din nou, de sigur nu fără causă. *În punctul acesta Galiţia seamănă foarte mult cu Ungaria.* Ca ministru-president cont. *Badeni* va luá mĕsuri energice pentru nădușirea mişcărei democratice dintrĕ ţĕrani.

(Alte alegeri.) Pentru dieta provincială din Goriţia încă s'au sfĕrşit alegerile. Proporţiunea voturilor din sloveni şi italieni e tot cea vechiă. S'a mai făcut şî o alegere suppletorie pentru dieta împerială, anume în locul fostului ministru de finanţe Plener, care ca representant al camerei de comerciu şi industrie din Eger şi a fost depus mandatul. Plener a fost reales de şî numai cu 19 voturi din cele 27. Opt inşi, consilieri naţionali germani au votat cu şedule albe. Dacă *Plener* persistă cu resignarea, pe cum nici nu se poate altfeliu, atunci şi mandatul conducĕtoriului liberalilor din Austria ajunge pus sub întrebare. De la atacurile ce di de di se înmulţesc în contra partidului liberal, care astădi încă e tot cel mai puternic în Reichsrath şi pănă la nimicirea totală a ei, pre care Dr. *Lueger* o predice deja, numai este de cât un paş.

Austro-Ungaria.

Adresa de multămită. După-cum ni-se telefonează din Budapesta, părintele Dr. V. *Lucaciu*, care petrece la o baie de acolo, a primit eri încunoştinţare de la ministru-president, că adresa de multămită dată de eliberaţi către Majestatea Sa a fost primită preagraţios. — Adresa aceasta se va publică şî în diare şi cu aceea se încheie şî evenimentul agraţierii, ear' publicul român aşteaptă sĕ vadă un manifest de la membrii comitetului naţional.

Tisza Kálmán se retrage. Asta e ştirea cea mai nouă ce vine de la Oradea-mare. Se dice a nume, că în darea de seamă, pe care T i s z a mâne o va face înaintea alegetorilor sĕi, va anunţá că cu finea sesiunei se va retrage din vieaţa politică. Acesta va fí de sigur punctul principal din vorbirea de mâne a lui Tisza; nouĕ numai una ne pare rĕu, că de ce nu se retrage inmediat, ori de ce nu s'a retras mai de mult. Nime n'ar fi plâns după el, de cât doar' jidanii. „Pester Lloyd" de aseară vrea se desmintă această ştire. Ar fí pagubă sĕ nu se adeverească.

Călĕtoria Drului Weigand.

Orşova, 18 Septembre n.

Eruditul profesor german de la universitatea din Lipsca, dl Dr. Weigand, a petrecut câteva dile în mijlocul nostru şi a nume sosind el cu trenul de la Mehadia Mercuri în 11 l. c. la gara Orşovei, a fost întimpinat de către Dr. Ioan *Popovici*, advocat şi Traian *Henţu* învĕţătoriu. De la gară a mers, dimpreună cu stimabila-i soţie, cu trenul de la Orşova, unde a descălecat la locuinţa primforestrierului dl Vasile Segărcian. După amiadi, tot în diua sosirei, a mers dl Weigand însoţit de susnumiţii domni la satul cel mai de aproape *Jupanec*, şi acolo, în locuinţa preotului local, a făcut studii limbistice, scrutând mai vêrtos dialectul nostru bănăţenesc. În diua următoare, adecă Joi, trecênd cu luntrea la *Techia*, un sat românesc preste Dunăre, în Sêrbia, şi presentându-i-se acolo dlui Weigand o română de preste 90 ani, s'a întreţinut cu aceasta mai mult timp spre a scrută dialectul românilor, cari locuesc în *Moesia* de odinioară şi cari se estind pe întreg malul sêrbesc al Dunării. Cu această ocasiune s'a alăturat la societatea dlui Weigand şî dl protopop al Orşovei Michail *Popovici*, cercetând ilustrul oaspe şî insula turcească, numită *Ada-Kaleh*.

Vineri, în 13 Septembre, profesorul Weigand cu plăcuta-i soţie, dimpreună cu Dr. Ioan Popovici, Vasile Segărcian şi Traian Henţu, a făcut o escursiune cu trăsurile până la Plaviceviţa, către amiadi însĕ ne-am întors la strîmtoarea numită „Cazan", unde postându-ne în preajma căii divului Traian, sub conducerea dlui Segărcian ni-s'a pregătit sub ceriu liber, pe earbă verde, o mâncare românească. Dl Weigand nu a putut din destul admirá regiunea romantică din apropierea strîmtoarei „Cazan" şi a fost încântat de frumseţa ei. Seara am întors la harnicul preot din Ogradina-vechiă, dl Vichentie *Pîrtea*, unde ne aşteptă o masă întinsă. Doamna preoteasă, cu afabilitatea-i cunoscută, pre cum şi alţi dni, ne-au distras în decursul cinei cu câteva cântări populare, cum se cântă la noi în Banat, unele dintrĕ ele le-a lnat dl profesor în scris, dictându-i-le advocatul Popovici. Fiind noi la masă, — după cum sunt informat, — doi gendarmi trimişi din partea stăpânirei au păzit pe la fereşti, bagseama se temeau că facem vr'o conspiraţiune, periclitând ideia de stat maghiar, ba încă se vorbeşte, că acei gendarmi ar fi făcut arĕtare oficioasă la pretură. Din ce motiv, aceasta numai ei o ştiu.

Sâmbătă a cercetat ilustrul profesor casina română din loc, donând bibliotecei noastre un esemplar din opul sĕu, scris despre români, ear' Duminecă, după ce a scrutat cărţile vechi ce se află în biserica noastră. a plecat spre *Bucureşti*, de unde în curênd, probabil Sâmbăta viitoare, se va re'ntoarce spre a-şi continuá calea la Moldova-nouă, ear' de acolo preste Sasca la Bozovici.

Dl profesor Weigand fiind un bărbat foarte învĕţat şi simpatic, a lăsat cele mai plăcute suveniri la românii de aici şi mărturisim sincer, că ni-a cădut tare greu, când ne-am despărţit de el.

Tuferinţul.

Moldova-nouă, 26 Septembre n.

În 20 Septembre l. c. a părăsit savantul oaspe al bănăţenilor împreună cu stimabila-i soţie comuna Orşova şi au sosit în comuna *Bêrzasca*, unde au petrecut acolo o di şi o noapte în casa preotului de acolo A. *Golumba.* De aci însoţiţi de D. Golumba şi au ajuns în 22 c. seara în comuna *Moldova-nouă* (Bosneag) unde i-au întimpinat Dnii: preotul Tr. *Oprea*, Drd. A. *Gava* şi învĕţătoriul Sl *Gava*. Aici a petrecut douĕ nopţi şi o di în casa părintelui Oprea. În comuna noastră a avut Dl profesor ocasiune a studiá un nou dialect bănăţenesc al aşa numiţilor „*bufeani*", cari sunt colonişti din România, şi se deo-

---

louisdori şi credeá acuma, că cavalerul ar fi voit sĕ 'l înşele.

La procsima lor întâlnire 'i spuse o mulţime de alusiuni, din cari marşalul contelui de Artois aflá, că planul sĕu e descoperit, şi că îl cunoşteá nu numai ducele, dar' şî contesa de Genlis. Nu mai erá timp de perdut, căci diua sĕratei sosise. Frânt se aruncă în o trăsura şi lăsă sĕ mâne la locuinţa lui Preville.

Abia întră şi surprins se retrase câţi va paşi căci înaintea sa stăteá Preville, în talar lung de coloare suriă — al doilea Rousseau.

— Sunt gata, dle cavaler — 'i dise falsul Jean Iagues.

— Ah, iubitul meu Preville — suspină acesta amar — osteneala DTale e zadarnică. Planul nostru e descoperit! Trebue, că ai spus cuiva despre el!

— Nu 'mi aduc aminte —.

— Nu este altă esplicare. Ducele, ducesa, Parisul întreg, chiar şi contesa ne cunoaşte planul şi aşteaptă numai ca sĕ-l ducem în îndeplinire — sĕ rĕmânem de rîs! Ah, Preville, nu mai putem înscenă comedia! Nu mai merge!

— O vĕd bine! La draci, aşi fí ajuns în o frumoasă situaţiă! Ce bine, că ai aflat încă de cu timp!

— Da, da, Preville! . . .

(Va urmá.)

sebesc atât prin port cât şi prin dialect şi obiceiuri de ceialalţi bănăţeni numiţi „frătuţi“. De aici şi-a continuat calea însoţit de Dnii Tr. Oprea şi A. Gava până în comuna *Sasca*.

Voiesc acum sĕ Vĕ dau după informaţiunile căştigate o scurtă schiţă despre calea ce are sĕ o urmeze, promiţêndu-vĕ a vĕ descrie cu procsima ocasiune mai detaiat despre petrecerea Dlui profesor în Moldova-nouă.

De la Sasca va călĕtorí la *Dîlboceţi, Bozoviciu*, unde va stá mai mult timp, spre studiarea dialectului special al *„almăjenilor“*. De la Bozoviciu prin *Anina* la *Oraviţa* şi jur; de ací la *Vêrşêţ* şi în satele învecinate, posibil că chiar până şi la *Alibunari, Satul-nou*. De la Vêrşêţ spre *Bocşa, Reşiţa* şi jur, de unde apoi se va întoarce a casă la Lipsca.

Acestea serviască spre orientare fraţilor Români din părţile numite.

A. G.

Cronică.

Timişoara, 28 Septembre n.

Maturisanţii din Blaşiu. La notiţa noastră de eri mai adaugem, că la esamenul de maturitate, care se va ţinè la 6 – 7 Octobre cu cei 19 studenţi admişi va asistá ca comisariu esmis de guvern dl *Putnoky* Miklós, directorul gimnasiului din Lugoş. *Eliminaţi au fost 13 studenţi*, căci de toţi sunt 32 octavani. Dacă ceşti din urmă vor cere de la ministru permisiune pentru a face maturitate la alt gimnas ar fí bine se o facă toţi deodată, solidari.

De la Cluşiu. Ni-se scrie din *Rediu:* Că poporul român şi-a perdut încrederea în slujbaşii statului serviască şi următoarea păcălitură, ce s'a întêmplat în 22 Septembre n. când cu plecarea spre întimpinarea M. Sale prea bunului nostru împĕrat şi rege: Încă cu 2 sĕptĕmâni mai înainte de venirea M. Sale la Cluşiu, prin comunele din jurul acestui oraş se fáceau mari pregătiri de către notarii comunali, ba în Rediu s'a scris în o listă numele participanţilor, ca notariul sĕ fie mai sigur, că la porunca sa fie-care român se va supune. Eată ce ruşine îl paşte pe sermanul notariu. Până la Cluşiu pleacă popor numĕros, ca sĕ vadă pe bunul monarch, de la care poporul român aşteaptă ameliorarea sorţei sale ca de la supremul factor constituţional. După sosirea în Cluşiu notariul şi judele pleacă la casa comitatului, se reîntorc momentan cu un steag tricolor unguresc şi cu o tablă cu inscripţiunea *„Rööd község“*. Românii cât ce vĕdură steagul au dispărut ca şi când ar fi vĕdut pe cel necurat. Pre când ajunseră la Huiedin din mulţimea care plecase rĕmasĕ numai judele cu notariul, care au fost necesitaţi unul a ţinè steagul celalalt tabla cu inscripţiune. Adevĕrat că de lipsiá steagul unguresc poporul nu lipsiá, ci luá parte şi la Huiedin, dar' aşa s'a îndestulat cu atâta, că înaintea casei lui Bánffy au strigat M. Sale un puternic *„Sĕ trăiască!“*

„Sentinela“. Institutul de *economie* şi *credit* „S e n t i n e l a“, ca societate pe acţiuni din *Satul-nou,* lângă Panciova, s'a constituit în adunarea generală din 26. Septembre n. a. c. Capitalul social e 40,000 fl. sau 80,000 coroane. Actele se vor subşterne tribunalului competent pentru improtocolarea firmei.

Victima gendarmilor. La notiţa dată eri sub titlul acesta un prietin ne enarează următoarele: Constantin *Adam*, cel omorît de gendarmi, aveá doi feciori. Unul din ei nu trăia bine cu nevastă-sa şi a părăsit-o. Nevasta s'a plâns la solgăbirĕul — I o a n o v i c s, că acesta e mai mare şi peste Belinţ. Marele „administrator“ în fie-care Duminecă şi sĕrbătoare aduceá pe ficior la Recaş, la sine şi-l închideá acolo, aşa cât omul nu mai aveá sĕrbătoare de cât în — temniţă. Dumineca trecută ficiorul lui Const. *Adam,* nu s'a mai presentat sĕ-l închidă; mai înainte veniá de bunăvoie sĕ-l închidă, atâta groază a prins de nemilosul solgăbirĕu. Nepresentându-se la temniţă viteazul I o a n o v i c s a trimis în cealaltă ḑi doi gendarmi după el. Bĕtrânul A d a m, se ḑice, că întrebat că unde-i feciorul, a ḑis că el nu-l mai lasă sĕ se ducă la solgăbirĕul. Pentru aceasta un furios gendarm, ungur, a tras un foc în bĕtrânul, care îndată **a picat mort.** — Atâta barbarie nici în cele mai ascunse unghiuri ale Turciei nu se întêmplă. Curat stări asiatice.

Ḑiaristi străini în Budapesta. Direcţiunea esposiţiei millenare a învitat pe ḑiaristii străini sĕ vină şi sĕ vadă pregătirile pentru esposiţie. „Bp. H“ spune, că până acum şi-au insinuat venirea sigură 10 membri din sindicatul vienez al societăţei ḑiaristilor străini, 5 representanţi de ai ḑiarelor afară de sindicat, 5 membri ai societăţei ḑiaristilor din Viena „Concordia“, şi 9 representanţi de ai ḑiarelor vieneze. Pentru acesti oaspeţi direcţiunea va pune la cale o escursiune la Orşova, le va arĕtă pasul Cazan şi Poarta de fer, apoi insula Ada-Caleh şi „capela coroanei“ (pe locul unde ascunsese Kossuth coroana ţerei). De aici societatea se va re'ntoarce la Budapesta. — Apoi va fí de sigur „magnum áldomás“, aşa, că oaspeţii nu vor vedè alt-ceva de cât numai maghiari şi isprăvuri maghiare, ear' de celelalte naţionalităţi şi de jertfele ce şí ele le aduc pentru ca maghiarii sĕ se poată mândrí cu capitala lor, — a bunăseamă nici pomină nu va fí.

Himen. Dşoara Anna *Weisz* şi Dl Iuliu *Novac* fac cunoscut, că la 29 l. c. 11 oare a. m. îşi vor serbá cununia în biserica gr. or. din Oraviţa-montană.

Slovaci în Praga. Astăḑi, în ḑiua stului Venceslau, o serbătoare special slovacă, sosesc în Praga o mulţime de ţerani slovaci din Ungaria sub conducerea unor inteligenţi. Slovacii vor visitá esposiţia etnografică din Praga şi vor presentá acolo jocurile şi obiceiurile lor naţionale. Cehii vor face mari ovaţiuni acestor oaspeţi interesanţi.

Oficeri în parlamentul englez. În Anglia pot fí membri ai camerei deputaţilor şí oficeri în serviciu activ. La ultimele alegeri au fost aleşi 46 oficeri în serviciu activ, şi a nume 3 generali, 1 general-major, 4 coloneli, 9 subcoloneli, 5 majori, 15 căpitani şi 9 locotenenţi. Afară de acestia mai sunt aleşi 12 oficeri pensionaţi. Dintre honveḑi sunt aleşi 61 oficeri în disponibilitate. Astfeliu între 668 membri ai camerei 119 sunt oficeri.

Ovaţiuni lui Kossuth Ferencz. Când deunăḑi K o s s u t h a fost primit cu ovaţiuni în Szegszárd, trecênd prin piaţă înaintea bisericei catolice o ceată de oameni i-au eşit înainte. Credênd că-l bineventează, trăsura lui Kossuth s'a oprit. Oamenii şi-au ridicat toţi mânile pline de bancnote vechi de ale lui Kossuth şi-l'au întrebat: „Când ni-le schimbi? Trăiască partidul poporal.„

Contele de Flandria în Budapesta. Moştenitorul tronului belgian, contele de Flandria în călĕtoria sa de la Constantinopol spre Veneţia s'a oprit şí în Budapesta, unde împreună cu fiul sĕu prinţul *Albrecht* şi cu adjutantul *Burnell* a cercetat eri locurile şi institutele mai importante ale oraşului esprimându-şi uimirea faţă cu marele progres ce l'a făcut capitala în cei 15 ani de când n'o mai vĕḑuse.

Morun gigantic. Ḑilele trecute s'a prins pe partea română a Mărei Negre un morun în greutate de 900 kilograme. S'au estras din acest morun nu mai puţin de cât 100 kilograme icre. După cum asigură pescarii, acest peşte este o raritate. Până acum cel mai mare morun prins pe partea română n'a trecut de 600 kilograme.

Limba de conversaţiune in familia regală engleză. Presa engleză ventilează deja de câteva luni întrebarea, că în ce limbă vorbeşte familia regală engleză? „Bradford Observer“ în unul din nrii sĕi mai proaspeţi susţine resolut, că membrii familiei regale se folosesc în familiă în general de limba germană. Causa acesteia numitul ḑiariu o află în faptul, că mama reginei Victoria, ducesa de Kent n'a ştiut bine englezeşte, şi astfeliu în copilăria reginei se vorbiá în familiă esclusiv limba germană. Tot aşa e şí acum, pentru-că germană fiind limba maternă atât a reginei cât şí a bărbatului ei, germană trebuiá sĕ fie şí limba de conversaţiune. Tot limba germană e dominantă şí în familia prinţului de Wales. Singur prinţul de York face escepţiune în privinţa aceasta, întru cât în familia sa limba engleză e dominantă.

Observator astronomic în Bucureşti. Consiliul comunal al capitalei, scriu ḑiarele din Bucureşti, a hotărît a sĕ cedá ministerului de rezbel un teren pe dealul Piscului pentru înfiinţarea unui observatoriu astronomic. Comuna erá obligată a cedá statului-major un loc pentru observaţiunile astronomice, necesare determinărei meridianului pentru triangulaţia oraşului ce se face de statul-major pentru planul Bucureştilor. Comuna însĕ a oferit pe lângă teren 10 mii de lei pentru clădirea observatoriului, rĕmânênd ca statul-major sĕ facă celelalte cheltueli pentru înfiinţarea unui observator definitiv, care peste câţi ani va rĕmâne proprietatea primăriei. De la acest observatoriu se va transmite oara în oraş, şi cu acest prilegiu trebue sĕ se ştie că la 1 Octombre este data când mai multe case din străinătate sunt îndatorate a presentá oferte pentru înfiinţarea a 40 de orologii în oraş, legate între ele astfel în cât sĕ avem o oară unică.

O mare catastrofă. Telegrame din Constantinopol vestesc, că în munţii Djebelrema povoaiele din ḑilele trecute au produs o colosală ruptură de ḑeal, care s'a prăvălit pe un bazar din apropiere astrucându-l total. Au perit sub ruine preste o sută de oameni.

Literatură, artă şi ştiinţă.

Concertul de la Câmpulung.

— Dat cu ocasiunea congresului studenţesc. —

— Raport special. —

Câmpulung, 23 Septembre n.

Duminecă, 22 Septembre n. a avut loc în sala de la hotelul „Carpaţi“ un splendid concert dat pentru acoperirea cheltuelilor congresului „Associaţiunei studenţesti“ din România, de mai mulţi artişti şi diletanţi.

Succesul concertului erá prevĕḑut, dându-se valoare elementelor de colaborare. Nu stíu cui s'ar cuvení onoarea a fí numit întâiu, deoare-ce toţi au fost la înălţimea talentului lor.

Acurateţa şi măestria cu care a cântat baritonistul Titu *Popovici,* ardelean de la Braşov, căldura, delicateţa, simţirea şi potrivita accentuare din vocea de sopran încântătoriu a dşoarei M. *Ropala,* absolventă de conservatoriu, ni-a relevat o artistă de seamă. N'am trebuinţă dar' se aduc laudă dşoarei M. Ropală, care a dovedit atâta artă, atât simţ musical şi carea a fost primită cu atâtea doveḑi de simpatiă de către public. Succesele raportate în străinătate ar întunecá admiraţiunea noastră. „Se fossi“ de F. Quaranta cu al sĕu duios „vorrei morir'“. pre cum şi „Ochi albastri“ au fost admirabile.

L. *Erbiceanu* şi N. *Sima* au dovedit o şcoala profundă, o perfectă precisiune în esecutarea pieselor celebre şi un mare dar de a căştigá auditorul. Cel dintâiu ne-a frapat cu pianul, al doilea ne-a încântat cu vioara, carea se păreá, că are cea mai duioasă inimă românească.

Ceea-ce însĕ a produs o nespusă mulţumire publicului, şi o nespusă sĕninătate sufletească a fost anecdota „Caii Ţiganului“ recitată de M. *Teodorescu*. Se păreá, că trăim în împărăţia risurilor şi cu voe fără voe trebuiá sĕ dai liber curs risului.

Cine nu cunoaşte pe harnicul şi zelosul student ieşan State *Dragomir?* Mai are trebuinţe de laude acest declamator confirmat de-o vreme încoaci? Cine dintre „nefericiţii“ fericiţi ce au fost la procesul *„Memorandului“* şi au audit declamând perla lui Coşbuc *„Noi vrem pămênt“*, cu care bĕsărăbeanul“ Dragomir a produs acel entusiasm indescriptibil, aşa, în cât a trebuit s'o repeteze de şase-ori dupăolaltă într'o seară, îşi va face o idee lămurită despre ce poate sĕ presteze acest om în ale declamatului.

Poesiile — şase la numĕr (!) — au fost interpretate de aşa, că aplausele au întrerupt în dese rênduri pe artistul, ce s'a afirmat cu atâta putere, că sala erá răpită.

Tuturor „Associaţia ştudenţească“ li-a adus mulţumiri pentru deosebita dragoste ce arată intereselor ştudenţimii, pentru sacrificiile ce au pus ca sĕ asigure o reuşită atât de demnă concertului ce a format punctul de miră la congresul ştudenţilor de la Câmpulung.

Emanuil M.

„Istorioare“ de d-na *Columb*, tradiţie de Dumitru *Stănescu*. Acest titlu îl poartă broşura a 17-a a întereasantei întreprinderi **„Biblioteca pentru toţi“**.

D-na Columb e femeie şi a scris cu simţire de femeie tot ce a scris. Din tot ce a publicat, fie romane, fie novele, fie proverbe sau simple istorioare, se degaje o filosofie uşoară pe care nu se poate sĕ n'o înţelegi, o morală sănĕtoasă cu care nu ţi-se urĕşte, o bunătate de inimă cu care nu se poate sĕ nu te uneşti. Te simţi mai bun, după ce ai cetit ceva scris de acest autor, vederile ţi-se lărgesc, înţelegi mai mult suferinţele ce îndură alţii, şi ţi-e milă mai mult de durerile lor. Multe din operele sale au şi fost încoronate de Academia franceză, şi ele au făcut mai mult bine de cât multe lucrări cu pretenţii, căci au înduioşat inimile tinere şi au făcut pe copii sĕ-şi deschidă ochii şi sĕ vadă în jurul-le cum trebuiau sĕ vadă şi tocmai în vĕrsta când sunt mai în stare sĕ prindă învĕţămintele bine şi sĕ se folosiască de ele. Căci cărţile D-nei Columb sunt toate scrise pentru bibliotecile şcolare şi ale familiilor, pentru copii şi tineri, dar' aşa scrise în cât nu va fí părinte, nu va fí om, care sĕ nu le cetească şí el cu nespusă plăcere, care sĕ nu se înduioşeze şí el. Cunoaştem oameni în vĕrstă, cari s'au pomenit cu lacrimi în ochi, citând istorioarele sale simple, dar' mişcătoare.

Noi preţuim acest volum ca pe unul dintre cele mai frumoase ce a publicat „Biblioteca pentru toţi“ şi ne place sĕ credem că vom fí siliţi chiar de cererile cetitorilor nostri, sĕ mai publicăm ceva de autorul „Istorioarelor“ de faţă, ale cărui scrieri le vor iubí cu adevĕrată iubire.

Bursa de Budapesta din 26 Septembre 1895.

Datoria de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „ . . .		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . .	4²/₁₀	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4²/₁₀%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . .	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . .	4³/₁₀%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.30
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		194.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4½%	100.15

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.